List 6. **NOVICE** Tečaj XXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 11. februarja 1863.

Gospodarske stvari.

Spomlad in gosence.

Brez zime bomo stopili letos v spomlad. Saj se nimamo hudega mraza več bati, ako dozdanja posebnost zimskega vremena še dalje taka ostane.

Huda zima pokončá veliko gosenčne zalege zlasti takrat, ko po kakih gorkih sončnih dnevih, ki oživljajo gosence, pritisne hud mraz. Tega letos ni bilo; tedaj tudi ni pod zlo šel škodljivi mrčes. In zatega voljo se je res bati škode, ki jo sadnim, pa tudi gojzdnim drevesom utegnejo prizadjati gosence.

Iz več krajev slišimo, da metulji že davnej okoli frfrajo pod milim nebom. Visokospoštovani predsednik boštanjske poddružnice kmetijske, gosp. Dermel, nam je poslal takih mrgoljincov, ki so znani pod imenom „rumenih metuljev“ (Citronenfalter, Papillio rhamni), in že od sv. Petra in Pavla frfrajo od grma do grma. Res je, da ti mrgoljinci imajo svoje gnjezda na krhlikah (Faulbaum) in niso škodljivi sadnim drevesom; ali kakor „rumeni metulj“ bode gotovo tudi „beli metulj“, veliki škodljivec sadnemu drevju, se kmali prikazal in napravil zalego. Zraven njega pa bo še druzega mrčesa več. Lansko jesen je sila veliko gosenc se izvalilo iz jajčic, in ko so pokončale veliko drevesnih očes, so se v mrzlejem vremenu v nove gnjezda tako vtaborile, da so brez škode zimo prebile. Vidi se tedaj dosti gnjezd po sadnem drevji, pa tudi po hrastih in lipah. Da bi se bile v enem letu gosence dvakrat prikazale, je prikazen, ktere se tudi stari ljudje ne spominjajo, in ravno zato se je v prihodnji spomladi bati hude škode, zlasti, ako v brezštevilnih jajčicih spijoče gosence zlezejo na dan.

Zato, gospodarji! ne držimo križem rok. Ako je zima gosencam ugodna, je pa ugodna tudi nam in našim pridnim rokam. Zima je še, čeravno le po imenu; poljske dela še počivajo; vreme pa je lepo — hajd na naše sadne drevesa, da jih obvarujemo škode.

Starikosto skorjo jim odpravimo do čistega, čedimo jih vse zalege po razpokah, trebimo jim mah, pokončujmo gosenčne gnjezda! Za to delo imamo zdaj najlepši čas.

Vi pa gospodje župani in vi gospodje v kancelijah, ki vas veže postava, da čujete nad tem delom, storite postavno dolžnost, da opominjate vse svoje ljudí in da naznanjate nečimerne še posebno.

In vi duhovni gospodje in gospodje učitelji, kterih beseda na prižnici in v šoli, pa tudi sicer med ljudstvom največ veljá, povzdignite krepko svojo besedo, da se brez odlašanja storí, kar je potreba velika.

Bolezni vinske.

(Dalje in konec.)

Kar smo dozdaj o vinskih boleznih povedali, so besede Vertovcove. Čujmo zdaj še, kaj pravi Zalokar o kalnih vinih.

Že po vrenju — piše v svojem „umnem gospodarstvu“ — se vino včasi noče čistiti, ostane kalno in gosto, ali pa megle se vlačijo po njem, in ne le takrat, ali nekaj časa, ampak tudi še potlej vse leto. To dela najraje tiste leta, kadar grojzdje dobro ne dozorí, kadar je v jeseni namesti gorko, bolj mrzlo in deževno; kadar bi imelo grojzdje najbolj zoriti, je namesti sladkega vinskega soka veliko vodene rečí v vinu. Tako vino je rado kislo, prazno, pusto in malo vredno. Tako vino je treba v kak drug suh sod pretočiti, ga od debeliših drož ločiti, in s kakošno žlezasto neškodljivo rečjo učistiti. Take žlezaste reči so ribji mehur, mizarski lim, pa tudi mleko, jajčni beljak v to služi, najprej pa naj se s čednim, opranim peskom, ki tudi kalno vodo čisti, poskusi. Tako učiščeno vino bo potlej še za kaj.

Tudi začne vino kmali po vrenji mehko biti, se začne vleči, je „na potezi“, kakor pravijo, teče tiho kakor olje, in niti dela. To dela vino le v dobrih letih, kadar so dobre, močne vina; vodeno vino tega ne bo delalo, in pa če se mošt dene v moker, ne pa v suh sod. Če to kmali po vrenji dela, ni to nič nevarnega, in dostikrat samo neha, ali pa se pretoči tako vino v drug suh sod, in je precej dobro. Drugač pa je, če poleti tako začne; takrat je popolnoma skazenje blizo. Če ga o pravem času še vjameš in pretočiš, ga morebiti še otmeš. Če se pa kolikaj zamudí, postane kmalo tako vino kakor repnica, čudno sladko, gosto, bledo, ima duh po otročjeku in ni za nič. Drože se namreč segrejejo, gredó ob sodu nakviško, in ko na vrh pridejo, padejo v vino nazaj že skažene in smrdljive. To se lahko zgodi spomladi, poleti, v jeseni, in tudi v mehki zimi, včasi tako naglo, da se prej še nič vleklo ni, in se še zdaj včasi ne vleče. Dasiravno se dobre vina tako lahko skazé, se vendar slabe, vodene še raje. Žganjarjem še včasi zaleže, ki pa tudi ni dobro. Najboljši ga je zavreči.

Kako je z govejo kugo na dalje.

Dalje sl. deželna vlada kranjska z naznanilom od 9. dne t. m. pod štev. 1881 oklicuje veselo novico, da v sevniškem okraji na Štajarskem in od 8. prosenca (januarja) nobena živina za govejo kugo več zbolela in da po takem je ta bolezen čisto potihnila. Zavoljo tega se odprè spet meja med Krajnsko in Štajarsko in nehajo tudi vse druge zapovedi in prepovedi, ki so bile treba za obrambo naše dežele proti goveji kugi in zapovedane po razglasih od 2. in 19. januarja l. l. pod št. 59 in 838.

Poduk za življenje, pot k premoženju.

Iz „zlatih bukev“ prestavil Juri Pajk.

(Dalje.)

Marsikdo pravi: To bi bilo pač žalostno, ko bi si celó nič počitka ne privošil? — Na to ti, ljubi prijatel, odgovorim tako-le: Rabi svoj čas dobro, ako si hočeš počitka pridobiti; ker pa veš, da minute varen nisi, ne zamudi ure. Počitek je čas, v kterem se marsikaj koristnega dovršiti dá. Počitek si priden človek pridobí, lenúh pa nikdar. Življenje s počitkom in življenje s postopanjem, je dvoje. Veliko jih je, ki bi radi brez dela živeli, pa pridejo sčasoma na kant. Nasproti pa delo napravi veselje, premoženje in spoštovanje. Beži pred veseljem, in veselje bo za tabo hitelo. Pridna predica ima dvoje srajc; kar sem vlastnik ovce in krave, mi vsakdo dobro jutro voši. V delavnosti moramo pa tudi stanovitni biti; gostači, ki se vseskozi selijo, drevesca, ki se vedno presajajo, ne rastejo nikoli tako veselo, kot če bi bile na enem mestu ostale. Trikrat seliti se, je toliko kot enkrat pogoreti. Hočeš svoje opravila dobro opravljene imeti, opravi jih sam; jih hočeš slabo oskrbljene imeti, daj jih druzim opraviti.

Znano je, da okó gospodarjevo več opravi, kot obe roki. Če nimamo skrbí, nam več škoduje, kot če nimamo vednosti. Kdor na svoje ljudí ne pazi, mošnjo odprto ali prazno nosi.

Preveč zaupanja na druge, je že marsikterega spravilo na beraško palico. V posvetnih rečeh pridemo z nezaupanjem dalje kakor z zaupanjem. Kdor se sam oskrbuje, je dobro oskrbljen. Hočeš dobrega služabnika imeti, služabnika, da ti bode vse opravila prav po volji oskrbel, oskrbi se sam.

Majhen pogrešek, večkrat veliko škode napravi. Zavoljo enega zgubljenega žeblja včasi kónj podkev zgubi; ko mu podkve zmanjka, se pokvari cel, s konjem pa jezdec. Vse to bi se ne bilo zgodilo, ko bi bil jezdec ob pravem času na podkve pazil.

Z delavnostjo in skrbjo pa se mora še zmernost družiti, ako hočeš, da pridnost dobiček donaša. Kdor ne zná ravno tako dobro hraniti kakor zaslužiti, ta se zná celo svoje življenje truditi, pa bo vendar kot revež umrl.

Mastna (tolsta) kuhinja napravi kumern testament. Kakor pridobljeno, tako zgubljeno; nektero premoženje se je že stopilo (prešlo), kar so žene pri kavi in čaji na šivanje in štrikanje, možje pa pri punču in kvartah na žago in kladvo pozabili. Hočeš k premoženju priti, moraš na varčnost ravno tako gledati kot na zaslužek. Amerika Španjcov z vsem pridobljenim zlatom ni obogatila, zakaj stroški so bili vedno veči kot dohodki.

Pregovor pravi dalje: Ena sama slaba navada storí več stroškov kot dva otroka. Varujte se tako imenovanih majhnih stroškov; — majhen potok naredí veliko vodo in povodinj; — dostikrat je majhna razpoka kriva, da se ladija utopi. Nasledek dobrih jedil je večkrat beraška palica. Norci držé odprte mize, pametni možjé pa jedó iz njih. (Dal. prih.)

Zgodovinske stvari.

Še druga beseda o gornjo-mokronoški kapelici.

Vpraša lahko mnogo ljudí, odgovarjati mora v zadnje vendar le eden; nekaj odgovora pa bo še zamogel dati. Prvič: Kapelica sv. Mihaela še zdaj stojí na gornjem Mokronogu zraven stare farne hiše, pa za četrt ure deleč od cerkve sv. Petra. Tista kapelica je bolj novega zidanja, in je zdaj že tudi opuščena; rabi se namreč za vinski hram. Dokler je bila farna cerkev še pri sv. Petru, so farmani stali v stari farni hiši; ker je bila pa cerkev sv. Petra predeleč za vsakdanje sveto opravilo, zatoraj so imeli bližnjo kapelico sv. Mihaela v rabo. Tedaj to nič ne zadeva že dostikrat omenjene stare opuščene kapelice, ki je tik cerkve sv. Petra. Kapelica Matere Božje pa, ki jo Valvazor tudi še zna na Trebelnem, je v sedanjo farno cerkev prezidana, ki je zdaj posvečena sv. Križu. — Drugič. Tisti Sončar, o kterem ljudje govorijo, ni drugi kakor Volbenk Jakob Sonce, ali njegov prednik ali naslednik, ki je v Valvazorjevih dneh (glej III. zvez. str. 425 Valvaz. bukev) imel gornjo-mokronoško grajščino v lasti. Še zdaj se Sončni marot imenuje kmetija, ki je kacih 50 stopinj pod cerkvijo sv. Petra, in je bila pred malo leti odkupljena od gornjo-mokronoške, ali po sedanjem od otoške grajščine. — Tretjič. Kar se tiče stare kapelice poleg sv. Petra v gornjem Mokronogu, njena podoba nikakor ni bizantinska, kakor sem že uni pot dokazal; preproge na oboku so gotične šege, in po vsaki strani kažejo na novejši čas. To mojo razsodbo potrjujejo tudi drugi možje. Pred kratkem je bil pri meni ruski jezikoslovec g. Evgen Fortunatov; pokazal sem mu podobo imenovane kapelice; ali on je na prvo pričo izrekel: to ni bizantinsko. Sicer pa mora omenjena kapelica že dolgo zapuščena biti; deblo tistega bršlina, ki jo zdaj obrašča, je blizo čevlja debelo. — Če je komu mar za najstareje zidarije na Krajnskem, naj pomni, da farna cerkev sv. Jurja v stari Loki je tudi iz tiste prestopne šege, ki druži romanske okrogline s špičastimi oboki, in močne čveterovoglate stebre z gotičnimi oblikami, tedaj iz 13. stoletja; in pri vsi tej starosti se malo o njej govorí, marveč se toži, da je tako neokorna, neprijazna, in le gleda se, kako bi se hitreje podrla in z drugo namestila. Prav bi bilo, da bi stavbne šege spoznati se kaj bolj učili; vedili bi bolj prav kako zidanje soditi, ga bolj prav ceniti, pa tudi bolj prav popravljati.

Hicinger.

Slovstvene stvari.

1. Težko sem pričakoval, kaj bo rekel Svetec o besedi lih, pa nisem nič pričakal. V pisavi se je nekoliko ogibajo in rabijo raje ravno; češ, da je una germanizem. Res pomeni lih v stari nemščini „Gestalt“, Beschaffenheit, in odtod gelich, dieselbe Gestalt, solich = so beschaffen, welich = wie beschaffen (Heyse I. 567).

Toda jez menim, da je lih ena tistih besed, ki sta jih imela v starodavnih časih oba naroda vkupaj, le pozneje so dobile pri vsakterem razne pomene, in zato ne smemo misliti, da so germanizmi, tako so naše, kakor unih. In ljudstvo jo rabi to besedo v raznih pomenih:

a) temporalno, da naznani enočasnost dveh djanj, postavim: lih pristopili so, ko sem prišel v cerkev. Lih dvanajst je bila, ko sem v Kamnik prišel;
b) concessiono (obwohl, während), na primer: Če lih sam strada, pa mu vendar daje. Zmeraj govori, desilih nič ne vé;
c) kaže, da se dve lastnosti čisto ujemate, postavim: Lih taki klobuk sem kupil, kakor ga imaš ti;
d) včasi besedo bolj potrdi in omeji, ter ima zgolj adverbialni pomen, post.: skoraj so ga ujeli, lih komaj jo je odnesel. Čakaj malo, lih zdaj bo kuhana večerja. Lih kar je bil tukaj. Lih zdaj bo prišel (alsogleich).

Tudi Vodnik jo je rabil, na primer: Deslih kmetiškega stanu, se je (Vega) vendar dobro obnašal.

Ne smemo misliti, da je naš lih izpeljan iz nemškega gleich (pač pa je tisti glih napačno posneti po njem, toda po nevednosti), marveč mi smo staro besedo ohranili primitivno, Nemci pa so jo spremenili, ali pa jo rabijo kot „Nachsilbe“, post.: männiglich, königlich in drugi. Veči germanizem je „ravno“, zakaj tù smo posneli po nemškem duhu, in mehanično prenesli besedo, ki pomeni lokalno ravnoto (eben, planus) za tisti „eben“, „just“, „gerade.“

2. Taka je tudi z besedo žlahta; althochd. je povedala beseda slahta to, kar sedanje Geschlecht, Gattung. Oni so jo spremenili v „Geschlecht“, mi jo imamo pa še, kakor je bila. Toraj je dobro rečeno „midva sva si v žlahti“, to je, sva ene rodovine. Tisti soroden pa je nekako neroden, ker je sestavljen. In tako tudi izpeljani prilog žlahtni (nobilis) se skozi in skozi ujema s primitivnim pomenom, kdor namreč več slavnih narodov ima, da je že po preddedih znan, in da izvira iz slavne rodovine, ta je žlahten človek. Saj tudi Ciceron pravi: Nobilis etiam sic definitur, ut sit is, qui imagines, majorum habet. Verr. V. 14. Nemci so spremenili besedo in pomen, mi pa imamo oboje.

3. Še imam eno besedo, ki jo ni med ljudmi (kolikor jez vem), in tudi pri pisateljih ne, pa je škoda za njo, stari pisatelji so jo rabili pogosto in dobro. Namreč „zdajci“. Narajma se sèm ter tjè ta beseda, toda vselej v pomenu sedaj, to pa ni prav, ker ste dve različni besedi. Le enkrat sem jo bral prav obrnjeno, če se prav spominjam v Drobtinicah 1858, v pesmi o sv. Justinu, stavka ne vem.

Pomen besede zdajci je lih tisti, kakor grški εὐθός, εὐθέως, kadar namreč se naznani, da sledí dvoje djanj hitro in neposrednje eno za drugim, tako da je prvo dovršeno in brž drugo nastopi. Grki so rabili svoj εὐθύς tudi pri partic. aor. tako da je stal pri participiu, veljal pa za glavni glagol cf. τοῖς καλοῖς εὐθὺς ἰδόντες εὖνοι γιγνόμεθα — lepe ugledavši zdajci postanemo jim dobri (dobrohotni), ali kakor hitro zagledamo — precej smo dobri. -- Kakor Grki pri particip. aor. εὐθύς, tako so rabili naši predniki zdajci pri glag. dovr. brez ozira na preteklost ali sedanjost ondi, kjer so hteli povedati, da je nastopilo drugo djanje, torej ko je dovršeno prvo; rabil ga je Trubar, posebno rad in kaj umetno Japel.

V dokaz tega navedemo izgledov: Inu on praui knim, Hodita sa meno, etc. Inu ona sdaizi sapustita nyu mresche, inu gresta sa nim. Trub. Matth. 4. (Vulg. „at illi continuo relictis retibus secuti sunt cum.“ Japel: sdajzi, Gollm.: koj; οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες ἠκολούθησαν.) — Inu on nyu poklizhe, inu ona sdaici sapustita ta zholn, inu nyn ozheta in gresta sa nim. Trub. ibid. (Vulg. illi autem statim relictis retibus etc. Japel: ona dva pak sta sdaizi mreshe inu ozheta sapustila inu shla. Gollm: ona pa sta prezej etc.) — Kadar potle nadloga ali preganjanje sa vole bessede vstane, se sdajzi pohujshajo. Japel. Mark. 4. 17. (Vulg. deinde orta tribulatione — confestim scandalizantur; εἶτα γενομένης θλίψεως — εὐθέως σκανδαλίζονται; Gollm: prezej.) — Inu kadar je on is zholna vun stopil, je sdajzi njemu na pruti prishal, in drugi. Japel. Mark. 5. 2. (Vulg.: et exeunti ei de navi statim occurrit etc. καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ — εὐθέως ἀπήντησε.)

Kar imajo stari dobrega, moramo hraniti, da se nam ne pogubi, da pojdemo naprej. Japel ima marsikaj hvalevrednega. Bil je mož velikanski, in njemu v čast in slavo, menim, bili bi novi prestavljavci sv. pisma prav učinili, ko bi bili naredili: Japel editio altera — nova — emendata, ali kaj tacega; zakaj v reči je on dober, le jezik je treba popraviti sedanjim potrebam primerin; tudi je Japel prestavljal po Vulgati z ozirom na original, in re ipsa je menda malo popravljati.

4. Kako bi v slovenski prestavljali vezi: sowohl — als auch; et — et, quum — tum; τέ — και? Mi takih vezi nimamo, ker smo vajeni govoriti v kratkih stavkih; rabiti: tako — kakor po nemščini diši; včasi si pomagamo z in, in pa, ali kako drugače (der alte sowohl, wie der junge — mladi in stari, oba sta norca), povsod pa ne shajamo, in vendar je težko tvegati se takih vezi pri prestavljanji dolgih period grških in latinskih. Luka! što veliš? P. Ladislav.

Poduki raznega obsežka.

Korist tesno- ali hitropisov (stenografičnih zapiskov).

Iz Gorice. Tesnopis, hitropis ali brzopis je ona važna umetnost, ki te učí, kako z zbežnimi in zvezivnimi znamkami besede govoritelja pisaje lahko natanko slediš in sicer tako hitro in čisto zaznamovaš, da tvoje pisanje vsaki v tej umetnosti podučen vsaki čas lahko in zanesljivo prebere.

O koristi te lepe umetnosti bi se dalo veliko govoriti. Pa naj le to omenim:

1. Hitropis pamet vedno bolj in bolj bistri, ker tesnopisec prejšni stavek še piše, in že tudi na sledečega paziti mora. Tesnopisec se tako deleč priuči, da ga pri prebiranji pisanega prve besede na celi stavek spominjajo.

2. Večkrat se primeri, da imamo ali premalo časa ali premalo papirja, kadar si hočemo kaj zapisati. Tesnopis nam oboje prihrani.

3. Koristno je vsakemu človeku, da si piše dnevnik. In pri tem nam brzopis k veliki pomoči stojí.

4. Iz popotovanja dobivamo še le takrat največo hasen, kadar si vse zapomnimo, kar smo vidili in poskusili. Tudi tù nam hitropis kakor zvest prijatel na strani stojí.

5. Pesnikom in druzim pisateljem je tesnopis posebno koristen, da zamorejo hitremu teku svojih misel tudi s peresom slediti.

6. Pripetí se večkrat, da se mora ta ali oni govoritelj hitroma k govorjenju pripraviti. V tej zadregi mu je tesnopis dobro došel.

7. Tudi učenec v šoli ali vojak v taboru se ne bo lahko tej lepi in važni umetnosti odrekel.

8. Mi je li treba še omeniti urednikov, trgovcov, uradnikov in veliko druzih oseb, kterim je hitropis večkrat bolj potreben, kakor vsakdanji kruh? To je gotovo, da zbori brez tesnopisa biti ne morejo. — Kaj bom še dalje govoril? poglejmo, kako se v tem obziru drugi narodi obnašajo in vedejo. A. M... vič.

Lepoznansko polje.

Slava in ljubezen.

Novela.

(Dalje.)

Bilo je to jesenski čas leta 1809. Važno res leto! Kdo se ga ne spominja!

Ravno tisti čas zapovedal je silni Napoleon s cesarskim svojim dekretom od dné 14. vinotoka, da se imajo odslej okrožje Vilajsko, Kranjsko, Koroško, cela Istrija, Reka, Trst, Primorje hrvaško, Dalmacija z vsimi svojimi otoki, dalje cela civilna in vojaška Hrvatija unkraj Save — da vse te pokrajine imajo se zvati „ilirske pokrajine“. V tem svojem dekretu razodel je tudi Napoleon voljo svojo, da namreč na temelji stare histo-

rične preteklosti teh pokrajin želí osnovati novo in velevažno njihovo prihodnost.

Stara naša Evropa, ki se je že pred 18 leti oplašila in pretresla, vidši, ko se je v zemlji francozki sporodilo skoraj nepomujeno strašilo „državljanska prekucija“ imenovano, zavzame in strese se zdaj na novo pred Napoleonom, ki je, zadušivši s svojimi železnimi rokami mater svojo revolucijo postal hipoma edini njeni ded. — In strah ta ni bil zastonj. Ravno leta 1809 dosegel je predrzni Napoleon vrhunec zemeljske vlasti in veličine, počenjal pa zraven tudi nebo vpijoče krivice. Mnogo starih prestolov zrušilo se je siloma, in na njih mestu vzdignili so se novi.... Mnogim, pred mogočnim vladarjem iz starih kraljevskih rodbin popadale so krone z glave, ktere je silni tadanji samovladar jim vzel ter deloma sebe, deloma pa svoje ljudí z njimi kronal, v tem ko je s svojim zmagovavnim mečem krojil države ter delal iz njih nove kraljestva. Vse se je novemu temu Juliju Cezaru, hoté ali nehoté, vklanjalo, malo in veliko, staro in mlado, mogočno in nizko, bogato in revno — se vé da to vse največ le iz strahú, ne pa iz ljubezni.

Jesen omenjenega leta bila je že na izmaku, ko nekdaj Blagajč pridši iz pota naglo stopi v sobo. Bilo je proti večeru in udova Kuljaničeva mudila se je s sinkom vred ravno v njegovem gradu.

„Dober večer!.... prinesem vam dobre glase“ — reče Blagajč, pokazaje neko razpečateno pismo.

„Kaj nek?... kaj nek?...“ pričnejo ga vsi enoglasno praševati.

„Brž brž vam bom povedal“... reče Blagajč, sedši se na stol poleg Ivana ter pogledaje ga prijazno in potehtljaje ga po ramah pravi: „Zadeva, glej, to ravno tebe, moj Ivan!“

„Mene?“ — vpraša nekako preplašeni mladeneč.

„Ivana se tiče?“ — vpraša naglo tudi radovedna Ivanka, v tem ko ji radost sije iz očí; „jaderno povejte, tata mili, kaj je?“

„Ti veš, Ivan“ — prične Blagajč nekako svečano in resnobno, potem ko se bolje vmesti na stolu ter si pogladi svoje že na pol sive brke — „ti veš, kako sem očetu tvojemu — Bog daj dobro njegovi duši — na smrtni postlji obljubil, da hočem kakor prijatel njegov po očetovsko za te skrbeti, da se posvetiš kakemu častitemu stanu, v kterem boš z lastno močjo kakor pošten človek danes ali juter dospel tako daleč, da te bo sledni cenil in obrajtal.“

„Vem dobro to“ — reče ognjeno in z bliskajočimi očmí Ivan, kterega je vselej globoko presunil in vnel spomin na ljubljenega očeta; „pa zato povejte, kaj ste mi prinesli?“

Še je treba, da mi nekaj očitno in vestno zatrdiš, preden ti naznanim novico, ki jo imam za tebe..... Povej mi, Ivan, imaš li voljo stopiti v slavno vojsko vélikega cara?“ — vpraša Blagajč Ivana.

„Ha!“ — zavpije vprašani, radostno planivši iz stola“ — Vi ste uganili skrivne želje moje, ktere že zdavnej gojim v srcu.“

Mati Ivanova in Ivanka obledite, gospá Blagajčeva pa se vsa vznemiri.

„Dobro tedaj, ker je tako“ — nadaljuje veselo Blagajč. „Tega sem se nadjal že naprej. Slušajte me toraj dalje: Pridem ravno iz Karlovca, kjer sem osebno govoril s slavnim francozkim generalom Marmont-om, ter mu priporočal našega Ivana kakor vrlo izobraženega in sposobnega (umnega) mladenča, ki želí stopiti v vojsko mogočnega Napoleona. Viteški general mi je obljubil, da zamogel mi bo koj drugi dan naznaniti, kaj bo v ti zadevi sklenil; in res, koj drugo jutro — to je včeraj — prinesel mi je adjutant njegov to-le pismo, vsled kterega v imenu svojega cara in gospodarja odreduje, da se ima Ivan sprejeti v slavnoznani vojniški zavod „La fleche“ imenovani, ter se ima tam uriti še nekoliko časa v vojniških vednostih, potem pa — ako dobro izvrši spraševanje — koj vvrstiti v vojsko kakor lajtnant.“

Ivan ni mogel delj zatirati svojih čutil; strastno objame Blagajča in grli ga.

„Se mi je vse zdelo, da delal sem po tvoji volji“ — reče Blagajč — „ti si odvažni in iskreni mladeneč, k temu pa še bistra glava.... gotovo te čaka sjajna prihodnost pod perutami slavodobitnega orla francozkega! — Al povejte mi vi, ženske, kaj ste tako naenkrat omolknile ter žalostno pred sabo gledate, kakor da bi bil Ivan obsojen k smrti?“

„Je li to dosti bolje?“ — reče s solznim očesom mati Ivanova. „O joj, edini sinček moj, moreš li ti zapustiti zdaj mater svojo, ko veš, da nikogar na svetu nimam razun tebe edinega in vidiš, da vedno bližaj se mi primikuje starost, gotova nemoč?“

„Da, da“ — povzame z milim glasom Ivanka besedo — „ne bi lepo bilo, da kaj tacega storiš, Ivan... nam bi vsem žal bilo po tebi.“

„Pomisli dobro, kaj češ storiti, sinko, ker veš, kaj pravi stara prislovica: bolje je premišljena kakor storjena“ — reče zdaj ginljivo tudi gospá Blagajčeva — „in ti, moj stari“ — beseduje nekako nevoljna svojemu možu — „ne bi bil smel naskočiti fanta s takim šundrom.“

„Premišljeno je že in tudi sklenjeno“ — odgovorí navdušeno Ivan. „Vas, mila moja majka, varovati če Bog, ki vedno čuje nad dobrim in pravičnim; ako vam bo pa še kaj od potrebe, gotovo v pomoč hočejo vam biti ti plemeniti ljudje in stari prijatli naše hiše.“

„Tako, tako, Ivan! to če tudi biti, tako mi duše“ — dodá Blagajč.

„Kar se pa mene tiče“ — reče zopet Ivan“ — ‘,povejte mi, ne bi li sramotno bilo, da bi jez v sedanji dôbi, ko se celi svet premiče okoli ene sjajne zvezde, okoli vélikega cara — da bi jez zdaj čepel domá za pečjo? Ne, ne, to ne more biti, toraj tega tudi ne zahtevajte od mene!... Zdaj je čas dela, čas slave na orožji!.... Od važnega varuje samo nebo, varovati hoče tudi mene, verujte!.... Moj oče sicer res niso bili osobiti spoštovatelj Napoleona, ter so skoraj vse njegove slavne dela grajali razun edinega „code civile-a“ in jez, akoravno so mi oče bili, ktere sem neizmerno ljubil, vendar se v edinem tem predmetu nikdar z njimi v svojih mislih složiti nisem mogel.... O kolikokrat sem Vaji navdušeno od strani poslušal, gospod, ko ste pripovedovali o slavnih junaških delih vélikega tega moža.... Al zdaj mislim še vse drugač! Iskra vržena takrat v nezmožno srce otroško vnela je zdaj silni plamen.... Nikarte toraj tugovati, mila mati; nadjajte se veliko več stalno, da hoče se za kak čas sin vaš vrniti s slavo ovenčan zopet na dom.“

„Da, vrnil se boš — morebiti“ — dodá ihteča se mati Ivanova — „da se zopet na novo ločil boš od mene!“

„Draga gospá“ — reče na to Blagajč — „nikarte tako! — Nič ne trpí večno.... Kaj ni celo naše življenje prilično veliki gostoljubni hiši, kamor dohajajo eni, drugi pa se zopet selijo iz nje? Snidenje in ločitev — to je občna osoda človeška.“

„Mila mati“ — reče zdaj strastno Ivan, plameče od strane Ivanko pogledaje — „jez hočem iti iskat v široki svet sreče, ktero mi tù doseči nikdar ni mogoče.“

„Joj meni, mili sin! zdaj vidim, da ne ljubiš matere svoje!“ — reče mati Ivanova, krivo tolmačeča njegove besede, med tem ko od tužnih čutil nadvladana britko zajoka. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

Obravnave deželnega zbora pretekli teden so obsegale sledeče stvarí:

Gospod dr. Zupan je v imenu deželnega odbora govoril za popravo razdrte strehe na zvoniku ljubljanske bolnišnice, da bi se ob enem takrat povikšal zvonik in prizidala nova zakristija in shramba za mašno obleko. Nasprotovali so temu predlogu nekteri poslanci, drugi so ga deloma podpirali, nekteri stavili nove predloge. Pri glasovanju so vsi predlogi padli, in po takem bo stal zvonik bolnišnice le še tako dolgo, dokler se sam po sebi ne razruši! Ozir na stroške je dosihmal v našem zboru tako nadvladoval, da nazadnje bojo še vsi gospodje na oltar domovine položili svojo dníno.

Ker je te dni dr. Bleiweis zboru izročil prošnjo nekterih mlinarjev in druzih, naj bi se na brodu pri St. Jakobu namesto ladije čez Savo napravil most, in še dosihmal ni bilo odseka, ki sprejema prošnje, so bili danes v ta zbor izvoljeni gospodje: Rudež, žl. Strahl, Dežman, Gustav grof Auersperg in dr. Recher.

V seji 5. februarja je dr. Bleiweis v imenu deželnega zbora govoril o potrebi postave, po kteri naj se ustanoví požiganje ljubljanskega maha (močvirja). Opomnil je najpred, da ker ne govorí danes v svojem imenu, ampak kot poročnik deželnega odbora, bode zoper svojo navado govoril nemški. Razložil je potem stan našega močirja na drobno in rekel, da deželni zbor je napravil osnovo te postave po svojih lastnih skušnjah in po zaslišanju zvedenih mož. Gosp. Kromerju se osnova deželnega zbora zdí predrobna in pomankljiva, in nasvetuje, naj se izročí v pretres novemu odseku; gosp. Dežman ga podpira v tem, dr. Bleiweis razjasnuje vodíla deželnega odbora, pa reče, da se ne upira novemu odseku, če že morajo odbori nad odbori povsod biti, in naposled je bil odsek izvoljen iz gospodov Kromer, Bleiweis, Dežman, Kozler, Mulej; ker pa je gosp. Mulej se odpovedal odseku in namesto sebe priporočal g. Ambroža, je bil g. Ambrož enoglasno sprejet v ta odsek. — Potem pride na vrsto predlog dr. Bleiweisov: naj se opravilni red napravi v nemškem in slovenskem jeziku in izročí vsakemu poslancu en iztis. Podpiral je v slovenskem govoru ta predlog z jasnimi dokazi žive potrebe in da vsi stroški ne bojo znesli čez 15 gold. Pri glasovanju po §. 18 opravilnega reda so poslanci tako malo vedili, pri čem da so, da so se gospodje dr. Wurzbach, dr. Zupan, žl. Strahl in dr. Bleiweis ustavili nejasnosti tega §., ker obsedeli so tudi tisti poslanci, ki so za ta predlog bili. Glasovalo se je še enkrat — al padel je predlog dr. Bleiweisov, ker med 28 poslanci jih je le 12 za-nj bilo. Pri tej priliki se je očitno pokazalo, da tistih 15 gold. ni moglo vzrok biti, da je padel predlog, — pokazalo se je pa tudi, kako nepraktičen je §. 18 opravilnega reda. Gospod predsednik se je držal natanko besed tega §. in je vprašal: „Tisti gospodje, ki so za to, da se dr. Bleiweisov predlog izroči ali že izvoljenemu odseku ali pa novemu, naj vstanejo.“ Naravno je bilo po teh besedah §. -- kakor je dr. Zupan resnično opomnil — da nihče ni vstal pri tem prašanji, ker se ne glasí določno ne za „da“ in ne za „ne“, potem takem pa tudi ne more veljati, da je predlog padel, ker nihče ni za-nj vstal. Glasovalo se je tedaj še enkrat, pa padel je predlog.

V današnji seji je gosp. dr. Zupan v svojem in v imenu žl. gosp. Strahla, dr. Bleiweisa, barona Apfalterna in dr. Recherja podal gosp. predsedniku za prihranjenje deželnih stroškov važni predlog: naj deželni zbor sklene, da v Ljubljani stanujoči poslanci ne dobivajo celó nobene dníne, vunanji pa le polovico predlanskim ustanovljene plače. Gospod predsednik je obljubil ta predlog kmali postaviti na dnevni red.

V seji 7. februarja je prišel predlog deželnega odbora na vrsto, po kterem naj zbor ustanoví število in plačo uradnikov deželnega odbora. Žl. g. Strahl je bil poročnik; obveljali so skor vsi nasveti, čeravno sta gospoda Derbič in Kromer sèm ter tjè nasproti govorila. Razpisale se bojo zdaj kmali te službe; nastopili jih bojo novoizvoljeni uradniki 1. novembra letos; kdo jih bo volil (ali celi deželni zbor ali deželni odbor), je bilo za neko poznejšo sejo odloženo.

Dopisi.

Iz Gradca 3. sveč. Gk. *(O Vodnikovem spominu; iz deželnega zbora).* Dasi tako krasne slovesnosti popisati nimam, kakor jih obilo berete iz druzih mest, vendar mislim Vam saj s tem ustreči, da Vam povem, da še ni umrl duh národnosti v Gradcu. Živi, živi duh slovenski in bo živ na veke. To kaže naša mala veselica praznovana v sobani „pri divjem možu.“ Sešli smo se Slovenci, Čehi in Srbi. „Hej Slovani....“ je zabobnela in veselje se je začelo. Govoril je najpred g. Krek. Naj le nektere besede povzamem: „Srce ne miruje nikada in v ljubezni do naroda, do domovine tudi mirovati ne sme, ker, ako hočemo národu národnost ohraniti, moramo sami narodni biti. Kakor drevo še le tadaj dobí pravo veljavo, ko se veje njegove jamejo šibiti žlahnega sadja, tako tudi narod postane pravi narod še le, ko telesne močí in bratovska vzajemnost lepša žlahni sad omike. Prvi sad poezije je nam Slovencom podaril mož, čigar 104letni rojstni god oživljena Slovenija navdušeno nocoj obhaja. On je prvi srečno zasadil pero in nam zapustil v blagih pesmah občutke svojega dostikrat nesrečnega srca. On je budil in zbudil národ in mu odkril miloto kreposti, blagoglasja njegovega jezika. Njemu je ovila prvemu Vila z lavorom čelo za blagi trud in njo posnemaje ga vsakokrat veselo venča národ, kolikorkrat se vrne njegov rojstni god.“ — Sledile so pesmi slovenske, češke in srbske. Kar nas je skupaj bilo, nas je vezala bratovska ljubav. Praznovaje pa spomin Vodnikov nismo pozabili onega moža, ki je bil vrli podpornik Vodnikov; to je baron Žiga Coiz. Gospod J. Papež je občni želji ustregel, rekoč: „Tudi njegove kostí že davno trohné pod obraščeno gomilo, al zasluge njegove še živijo in bodo živele zmirom v hvaležnih srcih slovenskih.“ Tudi Gršak je v kratki besedi napil slozi jugoslovenski. Se vé da pri spominu nekdanjih dobrotnikov smo se tudi spomnili sadašnjih bojevavcov. Napivalo se je gospodu Strosmejer-u, dr. Bleiweis-u, dr. Toman-u, Andreju Einšpieler-ju itd. Malo društvo se je veselo razišlo. — Da pa tudi na drugi strani slovenski duh razprostira svojo moč, Vam bo kazala tisočletna slovesnost naših aposteljnov Cirila in Metoda, ktero bomo, pre devetega marca obhajali. Priprave se že delajo. Vendar natanko pozneje. — O deželnem zboru bi Vam rad kaj pisal, — pa le malo vrednosti imajo njegovi sklepi za nas; saj zastopnika imamo skoraj le enega, g. Herman-a. Zato se še o takih národnih stvaréh zinilo ni, kakor postavimo v Ljubljani zavolj slovenskih zapiskov. Štimajo se nekteri govorniki, da ni na Štajarju národne razpore (Nationalitätshader), to je po naše, da so že sami Nemci postali vsi oni štajarski Slovenci, kterih je toliko skoraj kakor vseh Kranjcov. Slovenskemu Štajarcu so razprave deželnega zbora neznane. Vendar v drugih stvareh mislim

bo tudi Slovenec ondi pridobil, kjer bo deželni zbor v resnici za ljudstvo delal.

Iz Celja. ⸗ — 11. dan januarja smo imeli v čitavnici naši občni zbor ali skupščino, h kteremu se je vkljub pregrdega vremena zbralo lepo število volivcov. Najpoprej naznani predstojnik čitavnice kroniko njeno od preteklega leta, zatem g. blagajnik nje dnarstveni stan, iz kterega se vidi, da čitavnica naša ne samo duševno, ker „besede“ naše dokazujejo, temoč tudi materijalno zmirom bolj in bolj na krepkejših nogah stojí; kajti čitavnica naša, morda izmed vseh enakih slovenskih društev v najneugodnejših razmerah in okoliščinah, kaže vendar z blizo 1600 gold. dohodkov proti 1500 gold. stroškov, in s celim pohišjem nad 800 gold. vrednosti, na ktero še, se vé da na blizo 300 gold. dolžujemo, že lepi materijalni stan svoj, čemur se nasprotniki njeni ne čudijo malo. — Po končanem glasovanji se je pokazalo, da so volivci skoraj enoglasno poprejšni odbor zopet izvolili. Po oklicu in potrjenju starega odbora se je vdala obilna družba, med ktero je bilo mnogo Mozirčanov srčnemu razveseljevanju, sladkemu petju in živemu plesu.

Enaka, če ne bolj vesela je bila „beseda“ 18. januarja, od ktere le samo toliko omenim, da je razun lepih čveterospevov in korov posebno naš učitelj petja, že dobro znani gosp. G. Tribnik na glasoviru prav izvrstno in živo razveselil vse mnogobrojno zbrane poslušavce s svojimi „spremembami slovenskih pesem“, izmed kterih je tisti večer „Pridi Gorenc“ na vrsto prišla. Še bi — pa dopustite mi, drage „Novice“, da preneham dalje popisovati naše navadne „besede“, ki so gotovo kakor drugod, ena do druge enako vesele in zanimive, in dovolite mi, da vam naznanim kaj drugega, kar čitavnica naša v enoletnem svojem obstanku še doživela ni, in to je:

Beseda v Laškem trgu (Tüffer), ktero je čitavnica celjska 25. januarja ondi napravila bila. Kdor vrle, za našo národnost tako živo unete Laščane pozná, ne bo dvomil, da je res tisti večer vsem, ki so se besede vdeležili, veselja in zabave v toliki obilnosti prinesel, da mi vsega natanko popisati mogoče ni. Kar se jih je moglo že dopoldan odpraviti gostov, so podali se iz Bistrice, Šentjurja, iz Celja in nje okolice po železnici na Laško, kjer jih je na kolodvoru slovesno sprejel tržni župan gosp. Valentinič in precej drugih gospodov. Bili so tudi vozovi pripravljeni za-nje. Večina došlih je, povabljena od prečastitega nadžupnika Laškega, gostoljubnega gosp. A. Žuža, obedvala pri njem, druge so Laščanje vzeli seboj in jim pri svojih mizah srčno dobro došlico napivali. Popoldan pa je voz za vozom donašal radostne goste iz Šoštajna, Žavca in Celja, in večerni mrak je zbral vse ljube goste v krasno olišpani, s podobo presvitlega cesarja, s slikami drugih slovečih Slovanov in s slovanskimi zastavami okinčani véliki dvorani g. Slanca, laškega tržana. Ko si skozi dve za gostovanja odločeni sobi stopil v dvorano, si veselega začudjenja skoraj ostrmel, viditi tù krasni venec še nad šestdeset domoljubnih gospá in gospodičin, mnogo v slovenske barve oblečenih, večidel iz Laškega trga, čakati pričetka toliko zaželjene „besede.“ O pol sedmih začnejo nalašč za to naprošene godbe osem najizvrstnejših goslarjev našega domačega polka Kinsky z dvema drugima diletantoma mile melodije se po dvorani tresti, dokler ne stopi ob 7. uri tržni župan g. Valentinič pred veseli zbor in ga s krepko slovensko besedo pozdravi, razodevaje svoje in vseh Laščanov veselje nad nicojšnim večerom, ter celi družbi in čitavnici celjski srčni „živila“ zakliče. Ko je hrumeče ploskanje potihnilo, se vzdigne gosp. predsednik čitavnice naše, ter v kratkem pa lepem primernem in navdušenem govoru odzdravi gosp. županov pozdrav, kterega vsa družba z gromečim veseljem sprejme. In zdaj so vrstili se pevci čitavnični s slavno znanimi Šent-Jurskimi, prepevaje razne slovenske pesmi v koru in v čveterospevih, med drugimi Ipavic-ovo „Domovina“ in „Ilirija oživljena“, ktere vse so navdušene poslušavce z nepopisljivo radostjo navdale. Za petjem se je še nekaj na glasoviru sviralo, potem pa je začel se ples. Med tem, ko je plesaželjni mlajši spôl pa večidel družbe, v hitrem kolu po dvorani se vrtil, je drugi za bogato obložene mize se podal in ondi pri sladkem vincu in dobrem pivu vesele slovenske zdravičke in druge narodne pesmi prepeval. Ko so urne nožice lepih plesavk se nekoliko že utrudile, začelo se je že napivati; in prvo zdravico napije gosp. predsednik čitavnice prečastitemu gosp. okrajnemu predstojniku Laškemu, ki je s celo svojo obiteljo besedo počastil. In zdaj so napitnice križema vrstile se: gosp. nadžupniku, gosp. županu, čitavnici, Laščanom, novim udom čitavnice, ki so oni večer dali vpisati se, pevcom itd., med drugimi tudi vrlim, domoljubnim Laškim gospém in gospodičinam, ktero zdravico je v imenu svojih tovaršic gospá O..., Laščanka, tako ljubeznjivo in lepo slovenski odzdravila, da slava-klici skoraj niso prenehati hotli. — Preden končam svoj že precej obširen popis te besede, še nekaj zamolčati ne smem. Ko so po živem in neutrudljivem plesu gospodične po dvorani v kolu šetaje, hladile in oddihavale si, povzdignejo, kakor da bi se bile pomenile, enoglasno svoje čiste glasove in zapojejo tako milo in lepo „Mila mila lunica“, da nam je veselja srce igralo, in da so mnogim očí radosti se solzile. — Naj mi še reče kdo nasprotnikov naših in naših besed, da veselice naše so le presiljene in da le veljavni pa prenapeti Slovenci ljudí v čitavnice silijo, rad bi ga bil peljal k naši besedi na Laškem, naj bi ondi bil vidil in se prepričal, da le vzajemna ljubezen do narodnosti in do poštenega odkritosrčnega razveseljevanja Slovenca k Slovencu vleče. Vem, da z enakim veselim obrazom in enako nadušenostjo bi bil moral, če bi znal, tudi on zapeti prelepo slovensko zdravico:

„Slovenc Slovenca vabi,
Če se ti pit' ne gabi,
Tak pridi — k besedi — k nam,
Smo dobre volje tam.“

Ko je tretja ura zjutraj stranske goste na kolodvor tirala in vozovlak pri petdeset oseb, neizbrisljivi spomin v srcu, Laškemu trgu odpeljal, so še ostali veselivci v ožjem, pa nič manj veselem krogu še do zlatega svita s petjem in plesom se radovali, dokler ni juterna zarja tudi te opominjala, trudne očí in upehane kolena in telo mehki posteljci izročiti in v sladkih sanjah „besedo“ nadaljevati. Hvala vam, Laščanje! hvala tudi tebi celjska čitavnica! za ta neprecenljivi večer. Bog daj, da bi Slovenci celjskih okolic še več takih „noch nie da gewesenen“, pa tudi v resnici še nikdar tako lepih in veselih večerov imeli!

Iz Celja. S. — Iz srca se zahvaljujemo blagonarodnemu gospodu dr. Ljudevitu Gaj-u v Zagrebu, ki nam že čez dva mesca svoje „Narodne novine“ brez plače pošiljati blagovoli. To nam je velika dobrota, zakaj igraje se vadimo ilirskega jezika. Toraj hvala in slava vrlemu Iliru, ki ne zabi svojih slovenskih bratov.

Celjski dijaki.

Iz Dolenskega 1. svečana. J. D-lj. — Naznanite drage „Novice“ za ta čas res čudno znamje vremena, da že sedaj v našem kraji metuljčki tako veselo skaklajo, kakor v najlepši spomladi; v dokaz tega Vam pošljem 2 taka mrgolinca, ktera sem ne davno z lastno roko vjel. Ta živalica se je že pri nas o sv. Pavlu prikazala. Ali se je letos zarad tega bati mnoge zalege

gosenc? — Pa še nekaj Vas vprašam, in sicer ker je želja več tukajšnih kmetov, da bi zvedili, kaj gospodje, ktere smo v deželni zbor volili, tudi tam govoré in kako se tam za nas ponašajo in kdaj da pridejo letos stenografični zapisi v našem domačem jeziku na svitlo. *)

Iz Dolenskega 5. svečana. ** — Vaš dopisnik od sv. Trojice na Štajarskem vam, ljube „Novice“ 1. januarja pripoveduje, kako ondi slovenščina čedalje bolje mesto dobiva, in kako rogaški uradniki slovenskemu ljudstvu zmiraj bolj pripuščajo. Pravo tako! Cesarjeva slovesna beseda se glasí, da naj se na slovenski zemlji po slovensko ravná. Ali žalibog! to nikakor ni povsod, marveč je še dosti kancelij, ki celó najložjih in najpotrebniših stvarí ne dopisujejo v slovenskem jeziku. V srce me namreč zaboli, kolikorkrat vidim na preprostega hribca nemško „Vorladung“, ki se vé, da toliko ume, kot grščino ali hebrejščino. Čmu mu je že toraj ta „Vorladunga“? Mar bi mu tiste krajcarje, kolikor veljá tisk teh „Vorladung“, za pot poslali, kadar ga hočejo v „bezirk“ imeti, da bi si kruha kupil. Kako smešno je tudi ob nedeljah in praznikih, kadar se po dokončani službi božji srenjski služabnik (Gemeindediener) na povikšani kraj cerkvenega obzidja, kot Enea, spravi, in v svoji „Amtsmiene“ začne večati v neki čabodri, ki je prav ostanek babilonske zmesi, „kaj da se vam pusti od pecirksomta vun klicati, da je štajarska granica zavoljo živinske kuge v Rajhenberku, Lichtenwaldu in tudi v pecirkih Račah, Litaj, Egg pri Podpeč in še naprej gori na Gorenskem v pecirku Stein zaprta, da se z živino čez to granico ne smé. Tudi se vam pusti zavoljo žebcov vun klicati, da bodo pšelarji z njimi v Nassenfuss, Krainburg, Neumarktl itd. po navadi einkvartirani, kteri jih bote kaj nucali.“ — Ali ne kaže tak ričet silno potrebo, da bi gosposke morale srenjskim in drugim svojim služabnikom vsaj tacih razglasov in oklicov slovenski pisanih v roke dajati, ako že ne iz ljubezni do maternega jezika, že vsaj zato, da bi nemški vedno hvalisani kulturi tolike sramote ne delali. Bomo li res „Kranjci“ do sodnega dne zmiraj na „kraji“ ostali? Ali bomo zmiraj pod starim centralizmom proti Frankobrodu očí obračali in svoje roke le tje pomaljali. Naj bi pač gospodje v deželnem zboru take potrebščine resnobno v prevdarek vzeli in skrbeli, da se jim pride v okom. Ki ste iz naše srede v zbor poslani, je dolžnost vaša, da se za naš blagor in za naše pravice potegujte. Znani so vam naši žulji in naše skeleče rane, ter na Vas je, da nam jih ozdravite.

Iz Ljubljane. χ Popisali smo zadnjikrat slovesni večer Vodniku na čast v čitavnici naši, pa obljubili smo bolj na drobno omeniti še program te besede, ki je — to je le en glas — presegel vse, ki smo jih doživeli dosihmal v čitavnici naši. Po pozdravilu gospod predsednika Ambroža, ki je bilo s pravo-klici mnogokrat sprejemano, so sledeče stvarí bile predmet današnje besede. Godovnico dr. Tomanovo v slavo Vodniku složeno, ko smo mu leta 1858 stavili spominek na rojstni hiši v Šiški, je govorila mlada gospodična s tako živim občutkom in tako primernim izrazom, zdaj milim, zdaj krepkim, da je vse navdušeno bilo izvrstnega govora. Težko je za resne deklamacije bolje govornice najti. — Kitica národnih pesem, jugo- in severoslovanskih, čeravno smo jo slišali že v besedah naših, je vendar danes po mogočnem koru s posebnim navdušenjem peta toliko radost izbudila, da slavo-klicov ni bilo ne konca ne kraja, ki so prikipeli do vrhunca, ko je naposled zadonela „cesarska pesem“, pri kteri so vsi pričujoči se vzdignili iz svojih sedežev in jo stojé poslušali. Gospod Nedved se je v tem „vencu“ pravega mojstra skazal. — Za tem korom je sledila igra na glasoviru. Mlada gospodična, ki nam je priljubljena že od prejšnih besed, se je odlikovala danes z „rusko melodijo“ in ljubeznjivimi „českimi perlami“, pa nam zlasti v poslednjih pokazala svojo nenavadno umetnost, s ktero gospoduje glasovir, da najtežje rečí izpeljuje s tako lahkoto, kakor da bi ji bile igrača. Samo po sebi se razume, da slava-klici po vsi dvorani so ji doneli v hvalo. — Zdaj je sledila željno pričakovana dramatična scena, ki jo je zložil in v „Glasniku“ pred nekimi leti natisniti dal, pa za današnji večer nekoliko predelal vrli naš slovenski pisatelj gosp. J. Bilc pod naslovom: „Vodnik, Zois in Linhart“ ali „Slovenija oživljena“. Lepa ideja in krasna beseda, čisto primerna današnjemu času, dela to sceno vso pripravno za „besedo“, v kteri si bodi čitavnici, ker je važen odlomek zgodovine naše in ker mora povsod se dopasti, ako se tudi tako izvrstno ne stavi pred očí, kakor se je stavila danes v čitavnici naši. Ko smo slišali danes Žiga Zoisa, pač lahko razumemo, da mož takega domoljubnega srca je mogel vneti Vodnika, Linharta in Kopitarja, da so veliko svojo dušno zmožnost posvetili domovini. Občno živo pohvalo je dobila ta igrica, ki jo bomo z dovoljenjem gospoda zložitelja natisnili v našem listu. — Eden najsijajniših oddelkov besede današnje bila je velika pesem iz italijanske Donizett-ove opere „Maria Rohanska“, v kteri je gosp. Miroslav Vilhar besedo prevodil na slovenski. Ako rečemo, da jo je pela gospá, ki po svojem krasnem glasu in umetnosti muzikalni slovi za prvo pevsko mojstrico v našem mestu, nam pač ni treba še reči, kakošno neskončno radost je izbudila pri poslušavcih vseh. — Omeniti imamo še dva kora, ki smo ju danes prvikrat slišali; enega pod naslovom „Zvezdici“ je zložil gospod prof. Nedved tako izvrstno, da po končanem petju ni ploskanje pred potihnilo, dokler se ni pokazal mojster sam; drugi pa je bil g. Mašekov kor na besede Koseskove „Kdo je mar?“, ki je današnji večer tako rekoč „zvonec nosil“, ker je bil po večini pražkih mojstrov spoznan za najboljo kompozicijo, za ktero je bilo razpisanih 10 cekinov v zlatu. Kdor pozná krasoto te pesmi, ki je leta 1848 na ljubljanskem gledišču po govorniku g. Mhk. dosegla tako slavo, da nikdar poprej nismo slišali takega ploska, se ne bo čudil, da je obudila tudi danes v izvrstni muziki izrazena pesem občno navdušenost. Pesem ta je hvala kmeta slovenskega, in v več odstavkih kaže, kako bistroumni prosti sin kmetiški dospé vse tudi najviše stanove. Vsak odstavek vpisuje drug stan. Za muziko ljubljansko v prejšnih časih mnogozasluženemu starčku G. Mašek-u je tedaj vsak iz srca privošil, da mu je došla ta čast na pozne njegove dni. Gospod Mašek je sam vodil ta kor, ki ga je spremljal orhester in ga so naši gosp. pevci v zboru in dveh posamesnih glasih (tenor in bas) tak navdušeno peli, kakor ga res samo naši pevci peti morejo. Mili glas našega prvega tenorja in mogočni glas našega prvega basa se je ovijal okoli celega zbora tako, da je vse začarano bilo o tem popevu.

Današnji večer je g. dr. Janez Bleiweis zastran darila za Koseskovo pesem „Kdo je mar“ in pa zastran druzega Vodnikovega darila za najboljo povestico, zboru oklical sledeče:

Za Koseskovo pesem je bilo 8 konkurentov; njih kompozicije so bile v Prago poslane slavnoznanim trem muzičnim mojstrom, namreč g. J. Krejču, g. W. E. Horak-u in g. J. L. Zvonařu; prvi je v prvo vrsto postavil pesem z naslovom: „Kdo je mar?“ Razpečati in

*) Poslednje „Novice“ so Vam povedale, da o sv. Nikolem, — pa povedale so Vam tudi, zakaj ne. V posebnem iztisu stenografičnem bote to pa prav natanko zvedili. Vred.

boš vidil kar!“ poslednja dva pa pesem z naslovom: „Prijatli in brati me silijo dostikrati svoj glas povzdigniti. Zakaj bi ne pel?“ ktero je g. Krejči postavil prvo za uno; tedaj je po večini glasov pesem z naslovom: „Prijatli in brati“ itd. prejela darilo 10 cekinov. Po razpečatenju priloženega listka se je pokazalo, da je Mašek zložitelj nadarjene pesmi. Dr. Bleiweis je pri tej priči v lični škatljici izročil gosp. Mašeku omenjeno darilo, ki jo je vès ginjen med živimi slava-klici sprejel. Ker pa je bila pesem z naslovom: „Kdo je mar? Razpečati in boš vedil kar?“ po enem sodniku zavoljo národnega značaja za najboljo, po ostalih dveh pa za prvo po Mašekovi priznana, in je vès zbor celó mikalo zvediti mojstra te pesmi po njegovem pravem imenu, je dr. Bleiweis, nanašaje se, da visokocenjeni zložitelj ne bo nič zoper to imel, ako zbor zvé tudi njegovo ime, razpečatil listek in oklical, da slavnoznani naš slovenski muzík g. dr. Benjamin Ipavec je složil to pesem. Zbor mu je radosten zaklical „živio!“ in slišale so se od več straní želje, naj bi gosp. doktor prijazno dovolil, da se tudi njegova pesem kedaj poje v čitavnici naši. Za tretjo najboljo pesem je v Pragi spoznana bila pesem z naslovom: „Naprej zastava slave“. Al dalje se dr. Bleiweis ni upal razpečatiti listkov. Ako nam dovoli neznani gospod, bomo radi storili, da poznamo vse tri prvake.*) — Drugo je bilo naznanilo, da za v 27. listu razpisano Vodnikovo darilo (60 fl.) sta bila le dva konkurenta, kterih deli pa po razsodbi gg. Dav. Terstenjaka, Ant. Janežiča in L. Svetca niste bile darila vredne spoznane**), tedaj se prihrani to darilo za letos.

Ne moremo skleniti tega popisa, da bi ne izrazili srčne radosti, ktero je občutil današnji zbor, da od blizo in deleč so nektere čitavnice poslale svoje častite predsednike ali odbornike, in da celó čitavnica reška se je udeležila Vodnikove svečanosti po osobni nazočosti slavnega gosp. Ivana Vončina, podpredsednika čitavnice in podžupana županije reške, ki je prišel z ljubeznjivo svojo gospó, in prečastitih odbornikov dr. Mar. Derenčina, g. Ljud. Ottu in g. Župe-ta. Hvala in slava velecenjenim možakom!

— Strašna nesreča se je pripetila v pondeljek zvečer ob pol šestih na Auerjevem dvorišču „pri konjičku“, kjer ledenico kopljejo, pa se je posula. Enajst delavcov še dosti srečno pobegne, dvanajstega (palirja in očeta 5 otrok) pa je zasulo. Groza je bila človeka, ko je čul glas nesrečneža, pa je vidil tudi glavo, in vendar mu ni bilo mogoče pomagati. Drugi dan opoldne ga še niso izkopali iz razvalin ledeničnih. Nekako čudno je, da se zdaj pozimi dovoljujejo take dela in brez dostojne varnosti!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja 3. febr. Danes so se z veliko slovesnostjo delile svetinje (medalje), ki so jih mnogi razstavniki iz našega cesarstva prejeli v Londonu za razstavljene poljske pridelke ali obrtnijske izdelke. Minister kupčijstva je začel delitev svetinj z ogovorom.

— Govori se, da deželnim zborom po vseh deželah je odmerjen le kratek čas, ker se bojo nek že končali 28. dne prihodnjega mesca. Prve dni majnika se ima začeti spet državni zbor; pa tudi ta ne bo dolgo trpel, ker proti koncu letošnjega leta se imajo zopet začeti deželni zbori; tako se bojo nek vredili deželni zbori in državni zbor tako, da uni bo zimski čas, ta pa spomladanski in prvi poletinski čas. Ogerske zadeve pa so nek še zmiraj tam, kjer so bile, in ministerstvo bode prihodnjemu državnemu zboru javalne vedilo kaj gotovega povedati, kaj da je doseglo dosihmal.

— Komisija, ktero je ministerstvo na Dunaj sklicalo, da prevdarja zdajne postave zoper govejo kugo v našem cesarstvu, in da nasvetuje nove, če je treba, je enoglasno rekla, da postave te same po sebi so prav dobre, krivo je le to, da se nemarno izpeljujejo; tega je pa spet krivo to, da so živinski gospodarji prenečimerni, in da sploh po vseh deželah našega cesarstva manjka umnih živinozdravnikov. To je pač gola resnica. Gospodje na Dunaji ne poznajo ne dežel ne ljudstev avstrijanskih in s svojimi živinozdravniki vedno le visoko letati hočejo; — ker pa ni dohtarjev in magistrov za živinozdravilstvo po revnih deželah, se pasejo mazači in mojstriskazi po kotih in delajo škodo. Naj se v Avstrii izučujejo, kakor po druzih državah, tudi živinozdravilski pomočniki (Gehülfen), kakor jih izučujemo tudi v Ljubljani, pa bo za silo zvedenih ljudí dovolj v vsaki deželi. Posamesni odseki te komisije so začeli že svoje dela; radovedni smo, kaj bojo nasvetovali.

— Med možmí, ki so v državnem zboru najkrepkeje zastopali vlado, so bili iz zbornice gospôske poslavljeni z redi: knez Karl Auersperg, baron Baumgartner, grof Fr. Salm in grof J. Sternberg, — iz zbornice poslancov pa Hasner, grof Vrbna, Hopfen, Szabel, Brinz, Bachofen, Brosche, dr. Gschier in dr. Ofner.

Koroško. Celovški deželni zbor je zavrgel gosp. Einšpielerjev nasvet, naj se pošlje ministrska predloga zastran patronatov ministerstvu nazaj in zahteva naj se, da ministerstvo napravi novo osnovo, po kteri naj se proti poštenemu odškodovanju odkupijo patronati.

Hrvaško. Železnica od Zemuna v Sisek, Karlovec, Novi in odtod v Senj in Reko je dovoljena.

Česko. Iz Prage. V seji 3. dan t. m. je gosp. prof. Purkyne s 65 druzimi poslanci podal deželnemu zboru načrt prošnjega pisma, ki naj se izročí Njih veličanstvu cesarju za pomilostenje tistih mož, ki so zavolj časnikarskih pregreškov v jetnišnicah.

Poljsko. Iz Varšave se 6. dne t. m. piše v „Czas“, da se punt na rusovskem Poljskem čedalje bolj širi, — da se je že veliko krví prelilo, vendar pa še velikega boja ni bilo; ves okraj Sandomierski je že izpuntan in večina okraja Ljublinskega in Varšavskega; največa bitva je dosihmal ponoči 2. svečana bila v Biali. Po več krajih vstajniki postavljajo národno vlado. Sliši se, da Poljaci, ki so dosihmal v prognanstvu živeli na Francozkem, Angležkem itd., hitijo zdaj domu na Poljsko in da generala Türr in Mieroslavski sta že v Volhinii. — V Levovu in Krakovi oklicuje c. k. deželni glavar, da noben puškar ali sabljar ne sme nikomur nobenega orožja prodati, ako od c. kr. policije ni dobil dovoljenja za prodaj.

Angležko. Iz Londona 5. febr. Danes se je začel državni zbor. Kolik razloček med govorom kraljičnim in med govorom Napoleonovim! Vidi se, da tù je le unanji lišp, tam notrajna veljava.

☞ Današnjemu listu je prvi kos stenografičnih zapisov iz važne 7. seje deželnega zbora kranjskega priložen.

Kursi na Dunaji 10. februarja.

5 % metaliki 76 fl. — kr.	Ažijo srebra 14 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 82 fl. 5 kr.	Cekini 5 fl. 54 kr.

*) Tega gospoda in ostalih 5, kterih ne poznamo, prosimo, da pošljejo po svoje kompozicije ali pa nam povedó, kamo naj jih pošlemo.

**) Tudi tako. Vred.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**